

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
กองบัญชาการกองทัพไทย

เอกสารวิเคราะห์เชิงนโยบาย (Policy Brief)

การดำเนิน “การทูต” และ “การปฏิบัติการ ข่าวสาร” เชิงรุกของไทยต่อประเทศอื่น

โดย นางสาวปาริชาติ โชคเกิด
นักวิจัยประจำศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันของไทยนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วเน้นรับมือกับฝ่ายตรงข้ามเชิงรับ (Reactive Policy) มากกว่าการดำเนินการเชิงรุก (Proactive Policy) ทำให้สถานะในเวทีระหว่างประเทศของไทยมีความอ่อนแอ นำไปสู่การสร้างโอกาสให้ชาติอื่นดำเนินมาตรการเชิงรุกโจมตีไทยอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้อำนาจจากกลุ่มผู้นำที่ได้รับความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจสูงผ่านช่องทางการโฆษณาชวนเชื่อ ทั้งในลักษณะการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนต่างประเทศ ตลอดจน

ออกแถลงการณ์เพื่อสร้างแนวร่วม ด้วยการชี้ชวน

โน้มน้ำหนักมติมหาชนระหว่างประเทศให้ค้ำชูตามจุดยืนของตน ส่งผลกระทบต่อไทยทั้งในด้านทำลายภาพลักษณ์และเกียรติภูมิของประเทศ ด้วยเหตุนี้ไทยจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายในการปฏิสัมพันธ์กับรัฐอื่นให้ชัดเจน เนื่องจากโลกในศตวรรษที่ ๒๑ มีตัวแสดงในเวทีโลกที่มีความหลากหลาย อีกทั้งรูปแบบและวิธีการในการกำหนดท่าทีของแต่ละประเทศในประชาคมโลกได้ขยายตัวจากมิติทางด้านความมั่นคง สันติเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ดังนั้น เครื่องมือที่จะบรรลุเป้าประสงค์ในการปฏิสัมพันธ์กับประเทศอื่น หากจะใช้เพียงเครื่องมือด้านการทูตเพียงด้านเดียว อาจไม่สามารถเข้าถึงโอกาสที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจการระหว่างประเทศได้ จึงมีข้อควรพิจารณาถึงการใช้เครื่องมือด้านอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น การปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations) เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์โลกในยุคสารสนเทศ และสามารถดำเนินนโยบายต่างประเทศให้มีความรอบด้านมากขึ้น

๒. หลักการและแนวปฏิบัติ

การผสมผสานแนวคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่าง *หลักการทูต* และแนวคิดทางทหารอย่าง *การปฏิบัติการข่าวสาร* เข้าด้วยกันนั้น จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจถึงที่มาและแนวทางในการปฏิบัติ รวมทั้งเป้าหมายของการกระทำให้ชัดเจนเสียก่อน เพื่อที่จะประสบผลสำเร็จในการหยิบยกมาเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนนโยบายต่างประเทศ โดยจะอธิบายให้เห็นภาพรวม ของหลักการและแนวปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑ “การทูต”^(๑) เดิม สถาบันที่มีความเกี่ยวพันกับการพัฒนาระบบการทูตนั้น มีหน้าที่ต้อง

เก็บรักษาและดูแลหนังสือเดินทางของคนต่างชาติที่เดินทางมายังอาณาจักรโรมัน ซึ่งหนังสือเดินทางดังกล่าวเรียกว่า “Diploma” อันมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก “Diploun” ต่อมาได้ขยายความหมายครอบคลุมไปถึงเรื่องของเอกสารที่เกี่ยวกับต่างชาติ รวมทั้งหน้าที่ของผู้เก็บและดูแลเอกสาร จึงนำมาใช้เรียกในศตวรรษที่ ๑๗ ว่า “Res Diplomatica” และพัฒนาเป็น “Diplomacy” หรือ “การทูต” ในปัจจุบัน

ภารกิจนักการทูต นักการทูตแต่ละยุคสมัย จนกระทั่งปัจจุบันนี้มีหน้าที่หลักในการเป็นตัวแทนของประเทศ เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการให้ความคุ้มครองดูแลปกป้องผลประโยชน์คนในชาติคนที่พำนักอยู่ในประเทศที่สถานทูตตั้งอยู่ รวมทั้งให้บริการออกสูติบัตร มรณบัตร ใบทะเบียนสมรส ออกหนังสือเดินทาง ตลอดจนให้ข้อมูลข่าวสารอื่นๆ เพื่อวิเคราะห์ห้มุมมอง ท่าที ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลที่สถานทูตไปตั้งอยู่ ซึ่งอาจหาข่าวโดยการฟังพาความสนิทสนมกับผู้นำประเทศนั้น หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อสามารถคาดการณ์แนวโน้มได้อย่างแม่นยำ และอำนวยความสะดวกของคนในชาติทั้งในด้านความมั่นคง การเมือง และเศรษฐกิจ เป็นต้น

เอกสิทธิ์และการคุ้มครองทางการทูต ซึ่งเป็นผลมาจากการรับรองสิทธิอันละเมิดมิได้ (right of inviolability) ของนักการทูต และสถานทูต มีสิทธิปลอดจากการถูกดำเนินกรทางกฎหมายหรือกฎระเบียบของประเทศที่ประจำการ ดังนั้น การเรียกนักการทูตไปขึ้นศาล ถูกปรับ หรือลงโทษด้วยมาตรการต่างๆ ของบ้านเมืองที่นักการทูตไปประจำการนั้น ไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่หากทำผิดกฎหมายอย่างรุนแรง ประเทศที่ตั้งของสถานทูต อาจเรียกร้องให้รัฐบาลประเทศของนักการทูตประกาศถอดถอนสิทธิและความคุ้มครองนักการทูต

ข้อคิดเห็นใดๆ ในบทความฉบับนี้เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะไม่ผูกพันกับหน่วยราชการใดๆ

ดังกล่าว หากไม่ปฏิบัติตามก็สามารถเรียกร้องให้เรียกนักการทูตกลับประเทศ ตลอดจนดำเนินมาตรการขัปล้นักการทูตผู้นั้นออกนอกประเทศ โดยประกาศว่า นักการทูตผู้นั้นเป็น “บุคคลไม่พึงปรารถนา” หนึ่ง ความตึงเครียดระหว่างประเทศนั้น บางครั้งอาจต้องใช้มาตรการอันหลากหลายที่นำไปสู่ **การตัดความสัมพันธ์ทางการทูต** อาทิ (๑) การเรียกทูตกลับ (๒) การตัดความสัมพันธ์ทางการทูตซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ เมื่อสถานการณ์เลวร้ายจนต้องตัดความสัมพันธ์ทางการทูตนั้น หน้าที่ในการดูแลผลประโยชน์ของคนในชาติและทรัพย์สินต่างๆ จะอยู่ในความรับผิดชอบของนักการทูตชาติอื่นที่มีความเป็นกลาง ซึ่งสามารถไว้วางใจให้ดูแลแทนได้ เช่น ประเทศสวีตเซอร์แลนด์และสวีเดน

เป้าหมายของการทูต ^(๒) นักการทูตก็เปรียบเสมือนนวัตกรรมที่สร้างสรรค์สังคมระหว่างประเทศให้เกิดสันติภาพและสร้างปฏิสัมพันธ์ข้ามขอบเขตพรมแดนรัฐ โดยสร้างความร่วมมือและยุติความขัดแย้งด้วยการเจรจาอย่างสันติวิธี ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อดำเนินตามแผนการที่ระบุไว้ได้โดยง่าย การดำเนินการทูตมีเป้าประสงค์เพื่อให้ประเทศอื่นๆ ดำเนินนโยบาย หรือ เปลี่ยนนโยบายท่าที การกระทำ เป้าหมาย ตลอดจนทัศนคติของผู้นำในแนวทางที่จะสนับสนุนนโยบายของประเทศตน รวมทั้งการแสวงหาหนทางที่จะยุติข้อขัดแย้งให้บรรลุข้อตกลงด้วยวิธีการประนีประนอม

อย่างไรก็ตาม การบรรลุเป้าหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติในทางการทูตนั้น สามารถใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความเปลี่ยนแปลงและพัฒนามากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากอิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ รวมทั้งเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) ที่

ส่งผลต่อชีวิตประจำวันของประชาชนเพิ่มขึ้น โดยที่ความสำคัญและอำนาจของสื่อเหล่านั้น สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบค้น โจมตี หรือแทรกแซงชาติอื่น และอาจใช้ไปในทางโฆษณาชวนเชื่อ รวมทั้งนำไปใช้ในการกดดันเพื่อหวังผลในการเจรจาต่อรองอย่างเปิดเผยผ่านสื่อด้วยช่องทางต่างๆ นอกจากนี้ยังใช้เพื่อโน้มน้าวประชาคมโลกเพื่อสนับสนุนฝ่ายตน หรือทำลายฝ่ายตรงข้าม ซึ่งหมายรวมถึงการเจรจาเพื่อสัญญาที่จะให้สิ่งตอบแทน และเพื่อข่มขู่หรือป้องปราม

๒.๒ แนวคิดและแนวทาง “การปฏิบัติการข่าวสาร” (Information Operations) จากข้อความข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าศักยภาพและอิทธิพลทางการข่าวของศัตรูเป็นภัยคุกคามที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง โดยระบบข่าวสารและความปลอดภัยทางข้อมูลข่าวสารของฝ่ายตนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้สามารถปฏิบัติการด้านการทหารได้สำเร็จ เนื่องจากสามารถนำมาปรับให้เป็นนโยบายทางด้านความมั่นคงในการป้องกันตนเองจากการรุกรานของรัฐอื่นไม่ว่าจะมาในรูปแบบทางการทูต การข่าว เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นมิติที่ควรให้ความสำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations) ^(๓) ถูกนำมาใช้อย่างเป็นทางการครั้งแรก โดยได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม นายโดนัลด์ รัมเฟลด์ (Donald Rumsfeld) แห่งสหรัฐอเมริกา ในปี ๒๐๐๓ และเป็นเอกสารเผยแพร่ในปี ๒๐๐๖ ที่นำมาศึกษาวิเคราะห์จาก Joint Publication 3-13 Information Operations ซึ่งมีองค์ประกอบหลักสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. สงครามอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Warfare: EW) เป็นการปฏิบัติการทางทหารเกี่ยวกับการแพร่กระจายและการควบคุมคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า รวมถึงการโจมตีศัตรู มีภารกิจหลัก ๓ ประการ

ข้อคิดเห็นใดๆ ในบทความฉบับนี้เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะไม่ผูกพันกับหน่วยราชการใดๆ

๑.๑) การโจมตีทางอิเล็กทรอนิกส์

(Electronic Attack: EA) โดยการป้องกันหรือทำลายศักยภาพในการใช้งานผ่านช่องทางคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของศัตรู เช่นการส่งคลื่นสัญญาณรบกวน (Electromagnetic Jamming) และการลวงทางคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (Electromagnetic Deception) รวมทั้งการใช้อาวุธพลังงาน (Directed Energy) อาทิ การส่งพลังงานคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าไปยังเป้าหมายโดยไม่ต้องมีตัวนำหรือสื่อกลางในการเคลื่อนที่เช่น เลเซอร์ (laser) อาวุธคลื่นความถี่ (Radio frequency weapons) อาวุธยิงอนุภาค (Particle beam)

๑.๒) การป้องกันทางอิเล็กทรอนิกส์

(Electronic Protection: EP) เพื่อปกป้องทั้งเครื่องรับ-ส่งสัญญาณ รวมทั้งป้องกันการทำลายจากฝ่ายศัตรูและการปฏิบัติการที่ผิดพลาดของฝ่ายเดียวกัน

๑.๓) การสนับสนุนทางอิเล็กทรอนิกส์

(Electronic Warfare Support: ES) เป็นปฏิบัติการที่ควบคุมหรือได้รับการสั่งการโดยตรงจากผู้บังคับบัญชาเพื่อสืบค้น สกัดกั้น การระบุที่ตั้งและข้อมูลที่จำเป็นเพื่อสามารถโจมตีภัยคุกคามได้ทันที รวมทั้งกำหนดเป้าหมาย แผนการ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการในอนาคต ตลอดจนเพื่อการตัดสินใจในการทำสงครามอิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อกำหนดยุทธวิธีในการหลีกเลี่ยงจากภัยคุกคาม เป็นต้น

๒. การปฏิบัติการเครือข่ายคอมพิวเตอร์

(Computer Network Operations) ประกอบด้วย การโจมตีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Network Attack: CNA) เช่นการลดประสิทธิภาพการทำงานของเครือข่ายของศัตรู รวมทั้งการทำลายข้อมูลในคอมพิวเตอร์ของเครือข่ายศัตรู และการป้องกันเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Network Defense: CND) โดยใช้เครือข่ายของตน

ปกป้องตนเอง ค้นหา วิเคราะห์และปฏิบัติการตอบสนอง ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Network Exploitation: CNE) กล่าวคือ การปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การเข้าถึงข้อมูลหรือเครือข่ายระบบข้อมูลของศัตรู

๓. การปฏิบัติการทางจิตวิทยา

(Psychological Operations: PSYOP) แผนปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดข้อมูลที่คัดสรรมาแล้วและสิ่งบ่งชี้ที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์ แรงจูงใจ เหตุผลเชิงภาวะวิสัย และพฤติกรรมของรัฐบาลต่างประเทศ องค์กร คณะบุคคล และปัจเจกชน โดยการปฏิบัติการทางจิตวิทยามีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการโน้มน้าวแรงสนับสนุน

๔. การลวงทางทหาร (Military Deception: MILDEC)

เป็นปฏิบัติการลวงหลอกเพื่อทำให้ศัตรูหลงเชื่อในศักยภาพของทหารฝ่ายตนเองและตีเจตนาารมณ์ ตลอดจนตัดสินใจในการปฏิบัติการผิดพลาด

๕. ปฏิบัติการทางด้านความมั่นคง

(Operation Security: OPSEC) การปฏิบัติการเพื่อสำรวจและพิสูจน์ทราบถึงระบบหน่วยข่าวกรองของศัตรู รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยข่าวกรองศัตรูได้ ตลอดจนเลือกมาตรการที่สามารถกำจัดหรือลดความเสี่ยงจากการหาประโยชน์ของศัตรูได้

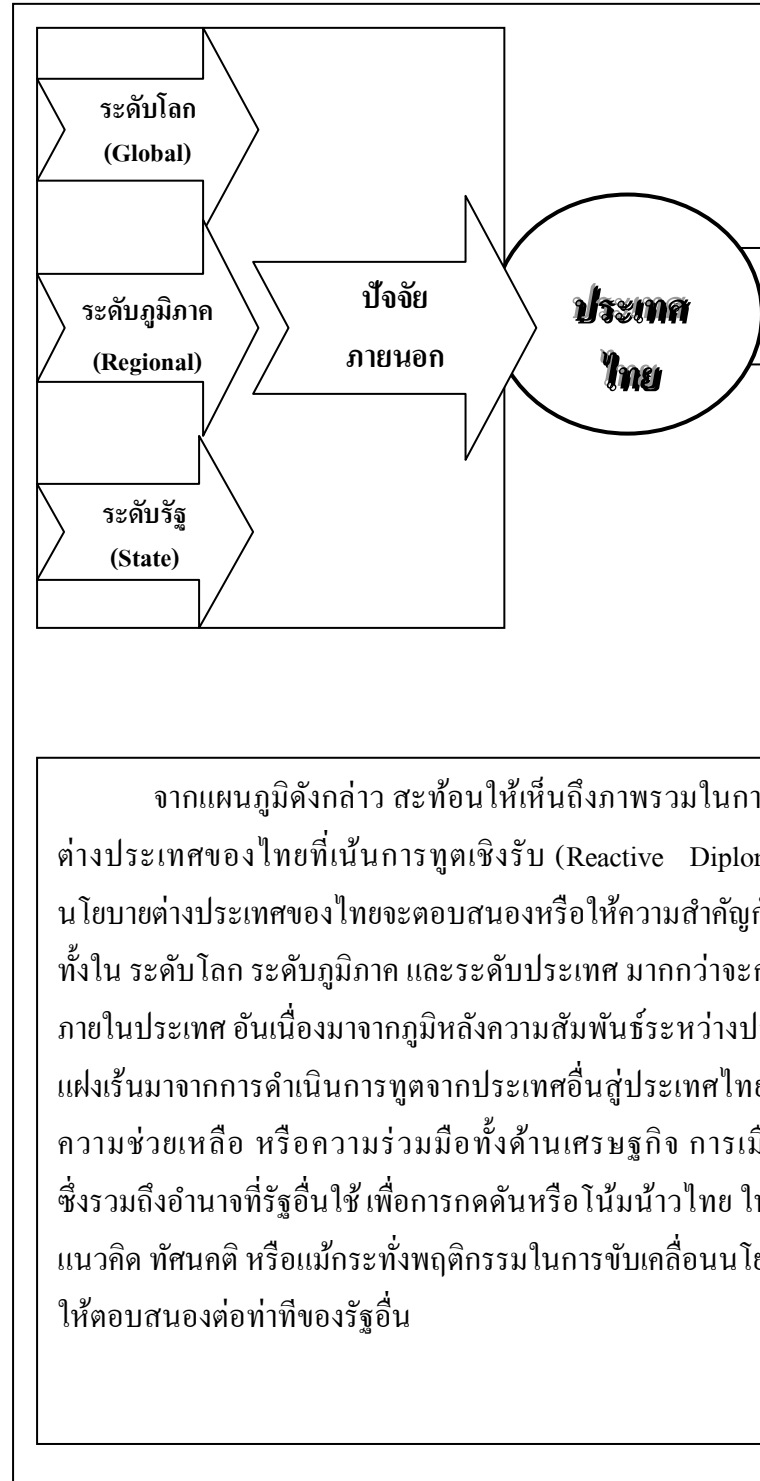
การปฏิบัติการข่าวสารนี้เปรียบเสมือนอาวุธที่เป็นพลังอำนาจของชาติ จึงเป็นสิ่งที่น่าพิจารณา นำมาพินิจพิเคราะห์ เพื่อผลักดันให้การตอบโต้เชิงรุกของประเทศไทยต่อประเทศอื่นมีความสมบูรณ์รอบด้านขึ้น อีกทั้งการต่อสู้ในด้านนี้มีผลในทางปฏิบัติที่ไม่ก่อให้เกิดการสูญเสียเลือดเนื้อ เพราะเป็นการสู้รบโดยไม่ใช้กำลัง และสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ความคิดเห็น รวมทั้งพฤติกรรมของฝ่ายตรงข้าม
ฝ่ายเดียวกัน และฝ่ายเป็นกลาง อันเป็นปัจจัยสำคัญ

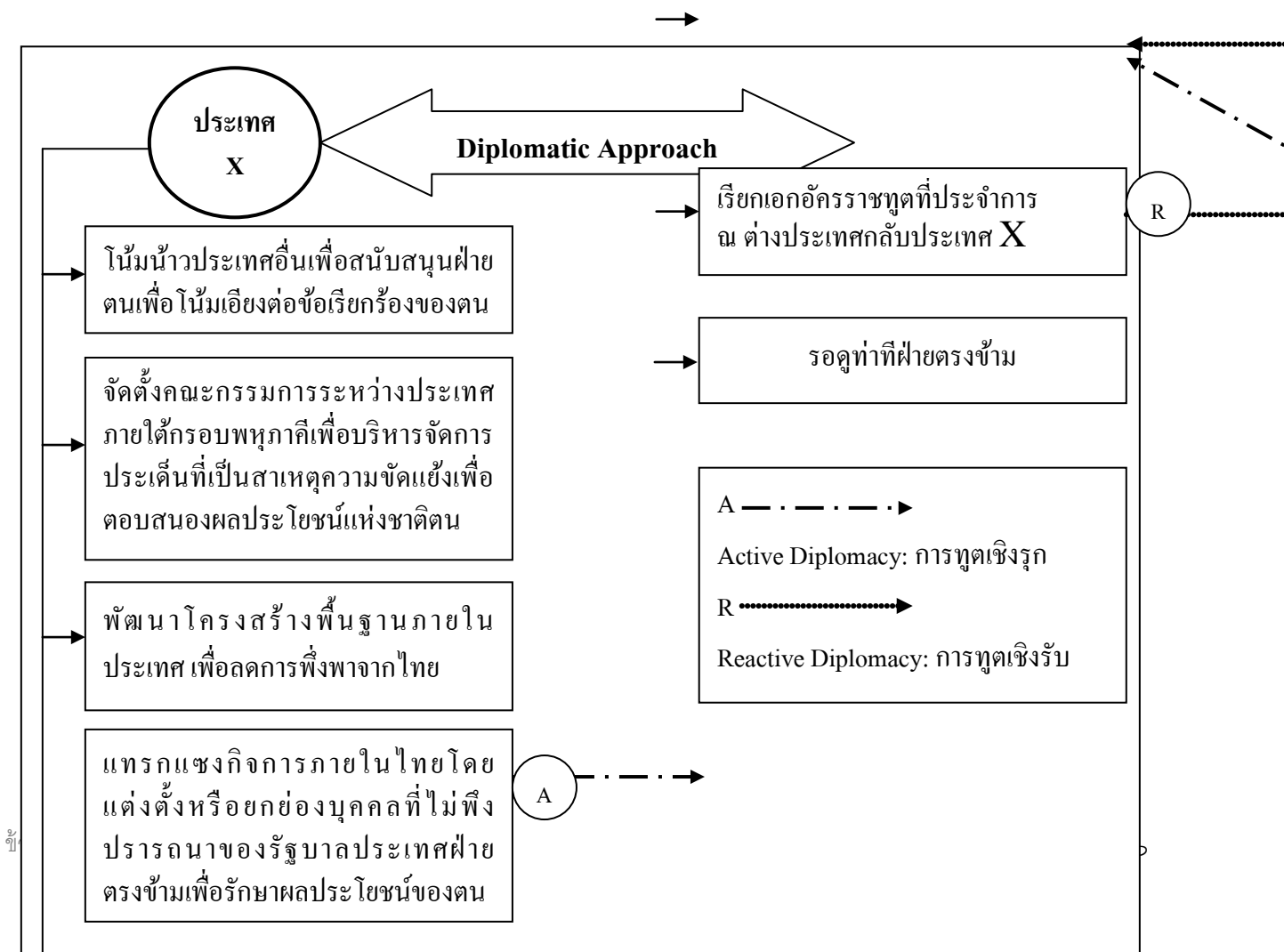
ในการตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติได้

๓. “การทูต” และ “การปฏิบัติการข่าวสาร” เชิงรับของไทย

แผนภูมิการทูตเชิงรับ

แผนภูมิการตอบโต้การทูตของไทยต่อประเทศอื่น

(R)

ประเทศไทย

(A)

ลดระดับความสัมพันธ์โดยการเรียกเอกอัครราชทูตที่ประจำการ ณ ต่างประเทศกลับไทย

ทบทวนพันธกรณีที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศ

ทบทวนความร่วมมือที่เคยดำเนินการร่วมกัน

รอดูท่าทีฝ่ายตรงข้าม

ดำเนินมาตรการทางการทูตเพื่อระงับยั้งสถานการณ์ดังกล่าว

ปฏิบัติการข่าวสารของไทยต่อประเทศอื่น

ประเทศ X

Information Operation

โฆษณาชวนเชื่อโดยผู้นำระดับสูง ประกาศชัยชนะเนื่องจากทหารไทยถอยร่นจากฐานที่มั่นเดิมเพื่อแก้ปัญหาการเมืองภายใน

(A)

ลดความน่าเชื่อถือไทยผ่านช่องทางให้ข้อมูลเชิงบิดเบือนโดยผู้ที่ได้รับความน่าเชื่อถือสูง

(A)

ใช้ช่องทางผ่านสื่อด้วยคำพูดขำๆ ปลุกเร้าให้ไทยรุกกลับด้วยความแข็งแกร่งเพื่อทำลายภาพลักษณ์ของไทย

(A)

ข่มขวัญเจ้าพนักงานของไทยเพื่อทำให้กำลังใจเสื่อมถอยในการปฏิบัติงานทั้งจากคำพูด และฝึกซ้อมรบ

(A)

ปัจจัยภายใน

ทหารทั้ง ๒ ฝ่าย ร่วมเจรจาในบริเวณชายแดน เพื่อสร้างความไว้ใจระหว่างฝ่ายปฏิบัติงานไม่ให้เกิด

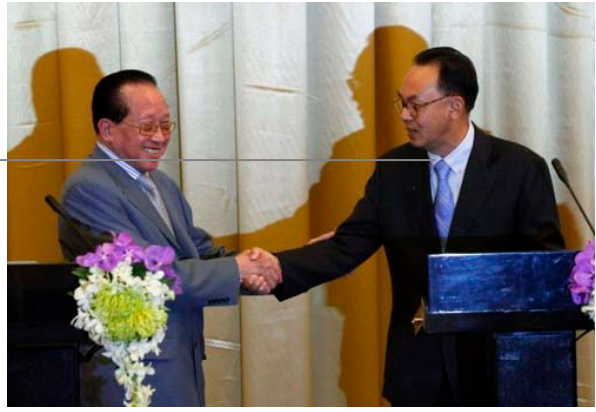
ให้ความสำคัญในการตอบโต้โดยข่าวสารน้อยกว่าฝ่ายตรงข้าม ด้วยการทหารคงกำลังไว้เช่นเดิม

เพื่อข่มขวัญและลดความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้าม

(R)

A> Active Information Operations: การปฏิบัติการข่าวสารเชิงรุก
R ==> Reactive Information Operations: การปฏิบัติการข่าวสารเชิงรับ

จ ก
ก แผนภูมิ
การตอบโต้
ทางการทูต
ของ
ประเทศ
ไทย ต่อ
ประเทศอื่น

นั้น สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศ X นั้น มีการลำดับกระบวนการในการดำเนินการทูต เพื่อให้สนับสนุนข้อเรียกร้องของประเทศตนในลักษณะที่เป็นขั้นเป็นตอนได้ค่อนข้างดี ขณะที่ฝ่ายไทยมีลักษณะการทูตแบบตั้งรับเพื่อรอดูท่าที และจึงตอบโต้ด้วยก าร รุก ก ล ั บ ซึ่ง บาง ครั้ง ถือเป็นปฏิริยาการตอบสนองทางการทูตที่ล่าช้าเกินไป ขณะเดียวกัน การตอบโต้การปฏิบัติการข่าวสารของไทยต่อประเทศอื่น ก็มีลักษณะตั้งรับเช่นกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในที่เป็นประเด็นความขัดแย้งทางการเมือง จึงทำให้กระบวนการในการตัดสินใจไม่ทันท่วงที เนื่องจากขาดหน่วยงานที่ปฏิบัติการกิจเฉพาะด้าน ดังนั้นในการตอบโต้ทั้งทางการทูตและการปฏิบัติการข่าวสารของไทยต่อประเทศอื่นจึงมีลักษณะที่เป็นเชิงรับมากกว่าจะเป็นเชิงรุก

๔. แนวทางการตอบโต้เชิงรุกของประเทศไทยต่อประเทศอื่น

ในด้าน “การทูต” ไทยควรปรับท่าทีให้มีลักษณะเป็นมิตรกับประเทศ X หรือประเทศที่โจมตีว่าไทยเห็นประเทศนั้นเป็นปฏิปักษ์ โดยใช้ประโยชน์จากความร่วมมือภายใต้กรอบพหุภาคี เพื่อสร้างผลในด้านการรักษาภาพลักษณ์ ไม่ให้ไทยมี

ลักษณะร่างแก่ประเทศที่มีขนาดเล็กกว่าทั้งในด้าน
ภูมิรัฐศาสตร์และในด้านการพัฒนาประเทศตามที่
ถูกกล่าวหา เนื่องจากที่ผ่านมามีฝ่ายตรงข้ามพยายาม
โน้มน้าวให้ประเทศอื่นมองไทยในแง่ลบดังกล่าว
ขณะเดียวกันควรแสวงหาโอกาสโดยการใช้ความร่วมมือ
จากกรอบพหุภาคีเป็นแกนกลางในการลดความ
ขัดแย้งกับประเทศที่เป็นฝ่ายตรงข้าม เพื่อสร้าง
บรรยากาศในการเจรจาทางการทูตให้มีลักษณะ
ผ่อนคลายความตึงเครียดและสร้างความเป็นมิตร
รวมทั้งลดความหวาดระแวง และเกิดความไว้วางใจ
ซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่การปูทางให้หันมา
ปรับความสัมพันธ์และเปลี่ยนความรู้สึกต่อต้าน
ระหว่างกันให้สร้างความร่วมมือกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม
ความก้าวหน้าทางวิทยาการในปัจจุบันเปิดโอกาสให้
ผู้นำประเทศได้พบปะกันบ่อยครั้ง ทำให้สามารถใช้
การทูตเพื่อเจรจาดกกลางกันระหว่างประเทศ ซึ่งอาจ
ครอบคลุมถึงกลไกและกระบวนการต่างๆ ที่
เกี่ยวข้องได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ ในการรักษาผลประโยชน์
แห่งชาติเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน
จำเป็นต้องคำนึง และพิจารณาถึงบริบทของ
ความสัมพันธ์ในแต่ละช่วงสถานการณ์ตามความเป็นจริง
เพื่อให้มีลักษณะรู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง
เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์ข้ามขอบเขตพรมแดนรัฐ
เป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ไม่สามารถ
ดำเนินการเพียงฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้ อีกทั้งปัญหา
อำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนเป็นประเด็นอ่อนไหว
บางกรณีที่เกิดขึ้นต่อไทยกับประเทศที่มีพรมแดน
ติดต่อกันนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศอย่างรวดเร็ว ยาวนาน เนื่องจากถูก
นำมาเป็นประเด็นการเมืองอยู่ทุกยุคทุกสมัย ซึ่งเป็น
ที่น่าสังเกตว่า บางเวลาที่มีความขัดแย้งระหว่างผู้นำ

ประเทศหรือกลุ่มผู้นำทางการเมืองของประเทศฝ่าย
ตรงข้าม ประเด็นดังกล่าวมักถูกหยิบยกขึ้นมาเสมอ
ในช่วงก่อนเลือกตั้ง^(๔)

รัฐบาลควรแสดงความชัดเจนในการ
ประกาศจุดยืนให้เป็นที่ประจักษ์ ในการรักษา
ผลประโยชน์แห่งชาติ เพื่อรักษาอำนาจอธิปไตย
เหนือเขตแดน และสร้างความเข้าใจในระดับ
ประชาชน เพื่อนำไปสู่การเจรจาเพื่อยุติความขัดแย้ง
และแก้ไขปัญหาลักษณะสันติวิธี ขณะเดียวกันรัฐบาล
ควรหากิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในระดับ
ประชาชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน
อันนำไปสู่การถ้อยทีถ้อยอาศัยและพึ่งพากันมากขึ้น
ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกร่วมในการดำเนิน
ความสัมพันธ์ทางการทูตไปพร้อมกับผู้กำหนด
นโยบายไปในคราวเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม “การทูตทหาร” (Military
Diplomacy) ในปัจจุบันได้ช่วยลดความตึงเครียด
ท่ามกลางความขัดแย้งที่ยังคงเกิดขึ้นอยู่บ้าง
เนื่องจากยังคงมีกรอบความร่วมมือระดับทวิภาคี
ที่ยังดำเนินต่อไป และมีความเป็นไปได้ที่จะแสวงหา
หนทางประนีประนอมให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน
จากกรอบความร่วมมือในระดับนี้ได้ แต่การทูตทหาร
ก็ยังคงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่เนื่องจาก
ขาดอำนาจในการตัดสินใจอย่างทันท่วงที จึงอาจทำ
ให้ปฏิบัติการกิจผิดพลาดได้เนื่องจากไม่มีตัวกลาง
ในการเชื่อมโยงระหว่างฝ่ายปฏิบัติกับฝ่ายตัดสินใจ
ซึ่งบางครั้งเราจะเห็นว่า การทหารนั้นเป็นส่วนหนึ่ง
ของการทูตในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ส่วนหนึ่ง
ของกองสอดแนมในการสอดส่องเกาะติดสถานการณ์
และยังเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติการเชิงรุกหากมี
การโจมตีไทยโดยใช้กำลัง นอกจากนี้การให้ความ
ช่วยเหลือในด้านความมั่นคงอาจจะดีขึ้นได้ หากมี

ข้อคิดเห็นใดๆ ในบทความฉบับนี้เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะไม่ผูกพันกับหน่วยราชการใดๆ

การร่วมกันหาโอกาสในการจัดฝึกซ้อมร่วมกัน การฝึกทักษะในการใช้ภาษา การให้ความรู้ในเชิงวัฒนธรรม^(๕) เหล่านี้ล้วนเป็นกระบวนการที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้ดีขึ้นได้

ในส่วนของ “การปฏิบัติการข่าวสาร” ควรสร้างหน่วยข่าวที่ทรงประสิทธิภาพและสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้หน่วยข่าวดังกล่าวควรจัดตั้งขึ้นอย่างลับๆ เพื่อป้องกันการข่าวรั่วไหล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการนำมากำหนดเป็นนโยบายเพื่อตอบโต้หรือป้องปรามการปฏิบัติการข่าวสารจากฝ่ายตรงข้ามได้ ทั้งนี้ ความซับซ้อนของปัญหา จำเป็นต้องผลักดันให้เกิดความร่วมมือจากทางโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีลักษณะเนื้อหาไม่เกินความเป็นจริง ไม่บิดเบือน ปราศจากอคติ

และนำเสนอออกมาอย่างรอบด้านเพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปพิจารณาหรือวิเคราะห์เองได้ นอกจากนี้ ควรนำเสนออย่างน้อย สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ซึ่ง

อาจจะเปิดให้เป็นเวทีสนทนาสาธารณะ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการมาอภิปรายในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยต่อประเทศอื่นว่าควรมีท่าทีอย่างไรในการตอบโต้ หรือมุมมองของฝ่ายตรงข้ามในปัจจุบันส่งผลต่อไทยอย่างไร รวมทั้งจัดทำบทความวิจัยขนาดย่อในการทำความเข้าใจการดำเนินการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทย รวมทั้งมุมมองที่ไทยมีต่อประเทศฝ่ายตรงข้าม

ทั้งนี้ การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งในด้าน “การทูต” และ “การปฏิบัติการข่าวสาร” ให้มีลักษณะเชิงรุกนั้น ควรเริ่มจากการประสานงานของทั้งสองฝ่ายให้มีลักษณะเป็นเอกภาพก่อน เพื่อที่จะสามารถดำเนินนโยบายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ซึ่งบทเรียนที่ผ่านมาอาจสะท้อนภาพให้เห็นว่า บางครั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่

ข้อคิดเห็นใดๆ ในบทความฉบับนี้เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะไม่ผูกพันกับหน่วยราชการใดๆ

กับผู้กำหนดนโยบายมีทิศทางในการทำงานสวนทางกัน และนั่นอาจเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุที่สร้างความสับสนแก่ประชาชนทั่วไปและนานาชาติที่เฝ้าจับตาดูท่าทีและความเป็นไปของไทยก็อาจเป็นไปได้

ศศย.สปท.

๒ ๙.ค.๕๓

บรรณานุกรม

- (๑) สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์, “การทูต” ในเอกสารการสอนชุดวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๘๒๓๒๐, ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖
- (๒) G.R. Berridge, Diplomacy: Theory and Practice, 3rd edition, Palgrave Macmillan, 2005
- (๓) Air Force, Joint Publication 3-13 Information Operations, 13 February 2006
- (๔) สุรพงษ์ ชัยนาม, การทูต-การเมือง ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว (๒), สำนักพิมพ์สยาม: กรุงเทพฯ, มิถุนายน ๒๕๕๒
- (๕) Timothy C. Shea, “Transforming Military Diplomacy”, in Joint Force Quarterly: JFQ, Issue thirty-eightQ, July 2005, <http://www.dtic.mil/doctrine/jel/jfq_pubs/1138.pdf>

